

Токарєва І. Г.
КПІ ім. Ігоря Сікорського

ПЕРЕДУМОВИ РОЗВИТКУ ПРОЦЕСІВ ЗОВНІШНЬОЇ ТРУДОВОЇ МІГРАЦІЇ УКРАЇНЦІВ

Мільйони українців змушені були залишити свої домівки, і тепер у країні не вистачає робочих рук, особливо в промисловості, будівництві та медицині. Проте, навіть у таких складних умовах, як зараз, багато підприємців не здаються — відкривають нові справи, працюють онлайн, шукають нові ринки, нові можливості.

У довоєнний період (2019–2021 рр.) чисельність українських трудових мігрантів залишалася стабільно високою — від 2,5 до 3,2 млн осіб. Проте з початком повномасштабного вторгнення РФ у 2022 р. масштаби міграції суттєво зросли: значна частина населення виїхала за кордон у пошуках безпеки, а згодом — можливостей для працевлаштування. Відповідно до чинного законодавства, зовнішня трудова міграція — це переміщення громадян України за межі державного кордону з метою здійснення оплачуваної діяльності в іншій країні.

Основними передумовами, що зумовлюють активізацію трудової міграції, є низький рівень доходів, незадоволеність умовами праці, системою охорони здоров'я, соціальними послугами, безпекою та екологічною ситуацією.

Результати «Барометра якості життя» (ЄБА та Gradus Research) у 2023 р. свідчать: лише 15% українців вважають свій дохід достатнім або більше достатнього рівня, тоді як 85% — оцінюють його як недостатній. Це підтверджує, що головним поштовхом до міграції є економічна невпевненість і низька якість життя.

Найвагомішими чинниками є рівень заробітної плати, безробіття, інфляція, податкове навантаження та економічна нестабільність. Рівень мінімальної зарплати в країнах працевлаштування українців (Польща, Чехія, Німеччина, Італія) суттєво перевищує український — різниця становить від 40 до 1800 євро. Безробіття в Україні, за оцінками НБУ, у 2023 р. досягло 19%, а рівень інфляції у 2022 р. — 26,6%. Це спричинило зростання бідності до 24% населення. Таким чином, економічні причини залишаються головним стимулом трудової міграції.

На рішення українців мігрувати впливають також системні проблеми бізнес-середовища — складна податкова система, нестабільне законодавство та високий рівень корупції. Хоча держава створює ініціативи на підтримку підприємництва, багато українців, які виїхали за кордон, зуміли успішно адаптуватися: наприклад, у Польщі майже половина наших біженців — близько 47% — стали підприємцями. Важливу роль у трудовій міграції відіграють умови та якість праці, особливо серед представників інтелектуальних професій — лікарів, IT-фахівців, науковців, педагогів, що призводить до явища «відтоку мізків». Значення мають також якість освіти й можливості професійного розвитку, адже молодь прагне отримати доступ до кращих освітніх програм і кар'єрних перспектив. Не менш впливовим чинником є невпевненість у майбутньому — люди шукають стабільні доходи та безпечні умови для себе й своїх дітей. Економічні мотиви залишаються одним із ключових рушіїв цього процесу.

Рис. Передумови розвитку процесів зовнішньої трудової міграції українців

Загалом зовнішня трудова міграція українців зумовлена поєднанням економічних, соціальних і політичних факторів, серед яких провідними є низький рівень життя, безробіття, інфляція, низькі соціальні стандарти та відсутність стабільності в країні. Нижче наведено схему передумови розвитку процесів зовнішньої трудової міграції українців:

Перелік посилань:

1. Бикова, А., Манжелій, Д. Сучасні передумови зовнішньої трудової міграції українців *Економічний простір*, 2024. №189, С. 371-377. URL: <https://doi.org/10.32782/2224-6282/189-65>
2. Покровська Н. М., Скрипник Т. В. Мотивація персоналу в ESG концепції // *Економічний простір*. 2025. № 199. С. 249–254. DOI: <https://doi.org/10.30838/EP.199.249-254>.
3. Правове регулювання трудової міграції. *Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Юридичні науки*, 2023. №125(1), С. 5-9. URL: <https://doi.org/10.17721/1728-2195/2023/1.125-1>